

Uzay Çağı Estetiğinde Plastik Bir Meta Futuro House: Mekân ve Tüketim Arasında

Futuro House as a Plastic Object in Space Age Aesthetics: Between Architecture and Consumption

Arş. Gör. Dr. İbrahim Anıl Durmaz

Başkent Üniversitesi, İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü, Araştırma Görevlisi ♦
ianildurmaz@baskent.edu.tr

Öğr. Gör. Mert Durmaz

İstanbul Medipol Üniversitesi, Mimarlık Bölümü, Öğretim Görevlisi ♦ mert.durmaz@medipol.edu.tr

Özet

Bu çalışma, 1960'lı yıllarda ivme kazanan uzay yarışı bağlamında gelişen Googie mimarisi ve Uzay Çağı estetiğini Futuro House örneği üzerinden ele alarak, söz konusu yapının dönemin tüketim kültürü içindeki temsiliyetini tartışmayı amaçlamaktadır. Soğuk Savaş döneminde ABD ile SSCB arasında yaşanan rekabet bilimsel ilerlemelerin yanı sıra aynı zamanda gündelik yaşamdan mimariye, tüketim pratiklerinden popüler kültüre kadar birçok alanı dönüştürmüştür. Bu bağlamda Futuro House, uzay çağının teknolojik iyimserliği ve gelecek tahayyüllerinin mimari forma bürünmüş bir temsili olarak ele alınmaktadır. Literatürde Futuro House üzerine yapılmış çalışmaların çoğu yapının biçimsel özelliklerine ve yapının nasıl restore edilebileceğine odaklanmaktadır. Ancak yapının dönemin mimari eğilimleri, modüler yapı sistemi ve popüler kültürüyle kurduğu ilişkilere yeterince değinilmemiştir. Bu çalışma, bu boşluğu doldurarak Futuro House'un tüketim kültüründeki temsili ve retro-fütüristik estetikle kurduğu bağı ortaya koymayı hedeflemektedir. Araştırma, nitel bir yöntemle yürütülmüş, arşiv belgeleri, akademik literatür, medya içerikleri ve birincil kaynaklar üzerinden tarihsel bağlam analizi gerçekleştirilmiştir. Futuro House'un Googie mimarisiyle kurduğu biçimsel benzerlikler, dönemin popüler uzay estetiğiyle kurduğu görsel ilişkiler bu kapsamda değerlendirilmiştir. Ayrıca yapının popüler medya öğelerindeki temsilleri üzerinden, onun sadece bir konut olmasının ötesinde dönemin kültürel arzu nesnesi olarak nasıl tanımlandığı tartışılmıştır. Araştırma bulguları, Futuro House'un modern prefabrik konut anlayışının teknik olanakları ile retro-fütüristik estetiğin kültürel tahayyüllerini birleştirdiğini ortaya koymaktadır. Plastik esaslı malzemelerin kullanımı ve modüler yapısı, yapının hem teknolojik hem de sembolik olarak dönemin geleceğe yönelik umutlarını yansıttığını sağlamıştır. Tatil evi olarak tasarlanan yapı, bireysel özgürlük, mobilite ve modern yaşamın hızına cevap verebilen esnek mimari çözümler üretme iddiasındadır. Sonuç olarak bu çalışma, Futuro House'un mimari bir nesne olmasının yanı sıra, aynı zamanda dönemin estetik ve kültürel kodlarının bir ifadesi olduğunu ileri sürmektedir. Yapı, klasik konut tipolojilerinden farklı olarak, prefabrikasyonun sunduğu olanakları kullanarak geleceğin yaşam biçimlerine dair alternatif bir öneri sunmuştur. Bu bağlamda Futuro House, mimarlığın sadece barınak üretmekle sınırlı bir disiplin olmadığını, bununla birlikte dönemin teknolojik, estetik ve kültürel tahayyüllerini temsil eden çok boyutlu bir ifade aracı olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Uzay Çağı, plastik, meta, googie, fütürizm.

Extended Abstract

This study examines the Googie architecture and Space Age aesthetics that emerged in the context of the space race of the 1960s, through the example of the Futuro House designed by Finnish architect Matti Suuronen. During the Cold War, the rivalry between the United States and the Soviet Union not only led to scientific advancements, particularly in aerospace

technologies, but also triggered radical transformations in everyday life, architecture, consumption practices, and popular culture. In this context, the Futuro House is considered as a spatial manifestation of the technological optimism and futuristic visions that characterized the Space Age. Designed in 1968 as a prefabricated and portable housing unit, the Futuro House represents not only an innovative architectural model but also a cultural object that encapsulates the imagination of an era.

Although previous research on the Futuro House often focuses on its formal characteristics, material choices, and transportability, there has been limited attention paid to its ideological, aesthetic, and symbolic dimensions. This study aims to address this gap by analyzing the architectural, cultural, and representational aspects of the Futuro House. Specifically, the study explores how the building relates to Googie architecture in terms of form, how it engages with the visual language of Space Age aesthetics, and how it functions as a symbol within the context of consumer culture. Additionally, it highlights the Futuro House as a unique example of retro-futuristic design, merging forward-looking technological aspirations with visual elements rooted in the mid-century modern imagination of the future.

The research was conducted using a qualitative methodology, employing historical and interpretive analysis based on archival documents, academic publications, media content, and primary sources. Through this approach, the study examines the structural characteristics of the Futuro House, its design logic, and its relationship to modern prefabricated housing models. The visual associations with rockets, flying saucers, and other space-related motifs are interpreted within the framework of 1960s techno-cultural ideals. Additionally, the study analyzes the representation of the Futuro House in advertising campaigns, media appearances, and museum exhibitions, emphasizing its transformation from a holiday cabin into a cultural icon and object of desire.

The findings demonstrate that the Futuro House, by integrating plastic-based materials and modular prefabrication techniques, successfully embodied the era's futuristic aspirations. Its ellipsoid form, internal spatial arrangement, and stylistic references to science fiction imagery exemplify a retro-futuristic aesthetic—one that reflects both nostalgia for imagined futures and optimism for progress through design. The structure's vacation-oriented function positions it alongside speculative housing projects like the Case Study Houses, offering an alternative vision of modern living for upper-middle-class users or individual dwellers. Rather than simply a shelter, the Futuro is conceptualized as a lifestyle product responding to the increasing demands of mobility, leisure, and personal freedom.

In conclusion, the Futuro House demonstrates how architecture in the 1960s functioned not only as a response to material and technological changes, but also as a projection of aesthetic and ideological codes. As a result, the Futuro should be seen as a multidimensional design that bridges architecture, technology, consumerism, and popular imagination. This study contributes to architectural historiography by re-contextualizing the Futuro House as a culturally significant artifact, showing how experimental design can articulate the sociopolitical and aesthetic anxieties and desires of its time.

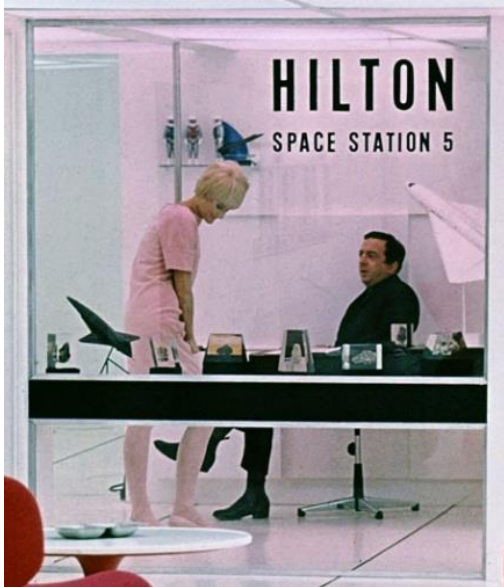
Keywords: Space Age, plastic, meta, googie, futurism.

Giriş

İkinci Dünya Savaşı'nın sona ermesiyle birlikte ABD ve SSCB, savaşın galipleri olarak yeni dünya düzenini kurabilecek iki süper güç olarak ortaya çıkmıştır. Savaş sonrası dönemde Batı'da, özellikle ABD'de, ekonomik büyümeye paralel olarak refah seviyesi artarken Doğu Blok'unda SSCB, sahip olduğu askeri ve ekonomik kapasiteyle ABD'nin başlıca rakibi haline gelmiştir. Alpkaya'nın ifadesiyle savaşın galibi olarak en büyük ekonomik ve askeri güce sahip ABD'nin karşısında durabilecek tek ülke SSCB'dir. Her iki devlet de daha savaş sırasında yeni dünya düzenini kurmak için anlaşmıştır (Alpkaya, 2004:53). Bu dönemde dünya, biri kapitalist, diğeri sosyalist olan iki süper gücün çoğu zaman çatışma, kimi zaman ise uzlaşma içinde var olduğu iki kutuplu bir yapıya bürünmüştür. Savaşın ardından Büyük Britanya'nın nefesi tükenmiş, Fransa iç bölünmelerle sarsılmış, Almanya yıkılmış, İtalya yeni kavgalarla yüzleşmiş, Japonya teslim olmuş ve Çin yeni bir savaşa girmişti. Roberts'a göre savaşın ardından ABD ve SSCB galip çıktı (Roberts, 1999:401). Her ne kadar savaş sonrası iş birliği görüntüsü verilse de iki taraf da birbirinin ideolojisini kendi varlığı için tehdit olarak görmekteydi. Bu karşılıklı güvensizlik, doğrudan bir savaş yerine silahlanma yarışı ve dolaylı rekabetle karakterize edilen Soğuk Savaş döneminin doğuşuna yol açmıştır. Göktepe ve Seydi'ye göre Soğuk Savaş, ABD liderliğindeki Batı dünyası ile SSCB'nin yönettiği Doğu Bloku arasında her alanda nüfuz kurma mücadelesini ifade etmektedir (Göktepe ve Seydi, 2015:197). Bu rekabet, spor müsabakalarından silahlanmaya, uluslararası ittifaklardan sanat ve kültüre kadar pek çok alanda etkisini göstermiştir. Işık'a göre, "1960'lı yıllarda başlayan süreçte sanatta pek çok tanım ve ölçüt hızla değişmeye başlamıştır" (Işık, 2015:24). Rekabet alanlarından biri de uzay olarak öne çıkmıştır.

Dönemin süper güçlerinden biri olan SSCB, ABD Başkanı Eisenhower'ın 1955'te açıkladığı uzaya uydu gönderme hedefinden yaklaşık olarak üç yıl sonra Sputnik-I uzay aracını 1957'de başarıyla uzaya fırlatmıştır. Garcia'ya göre Uzay Çağı'nın başlangıcı 4 Ekim 1957'de Sputnik 1 uydusunun başarılı bir şekilde uzaya fırlatılmasıyla başlamıştır (2017). Ardından 12 Nisan 1962'de, Yuri Gagarin'in kontrolündeki Vostok uzay aracı yörüngeye yerleşmiş ve sonrasında başarılı bir şekilde Dünya'ya geri dönmüştür. Böylece SSCB, uzay yarışında ABD'nin önüne geçmiş ve bu gelişmelerle birlikte Uzay Yarışı olarak adlandırılan dönem resmen başlamıştır. Naisbitt'in ifadesiyle Sputnik, küresel uzay çağının yanı sıra uydu iletişim çağını da başlatmıştır (Naisbitt, 1984:2).

Yaklaşık yedi yıl sonra, 16 Temmuz 1969'da Apollo 11 uzay aracı ABD tarafından Ay'a fırlatılmıştır. Ay modülünde bulunan Armstrong ve Aldrin, Ay yüzeyinde ilk adım atan öncüler olmuştur. Bu olay, hem ABD'nin teknolojik üstünlüğünü sergilemesi açısından bir dönüm noktası olmuş hem de Uzay Çağı kavramını dönemin popüler kültürünün merkezine taşımıştır. Chang'a göre bu gelişmelerin etkisi, dönemin sinema ve edebiyat eserlerinden moda ve otomobil tasarımlarına kadar pek çok alanda kendini göstermiştir (Chang, 2023:967). Resim 1'de gösterildiği gibi 2001: A Space Odyssey gibi filmler uzay otelleri ve istasyonlarını konu edinerek Uzay Çağı'nın popüler kültürdeki etkisini ortaya koymaktadır. Barbarella gibi yapımlarda, feminist hareketle birleşen kadın özgürleşmesi temaları uzay estetiğiyle harmanlanmaktadır. The Jetsons adındaki dizi, Orbit City adlı tamamen Uzay Çağı etkisiyle tasarlanmış bir şehirde geçmektedir. Isaac Asimov'un Oceans of Venus, The Rings of Saturn ve Solar Lottery gibi eserleri uzayı ana tema olarak işlemektedir. Aynı şekilde, otomobil ve moda endüstrileri de uzay estetiğinden etkilenmektedir. Ford, Jetsons dizisi ve roket formundan esinlenerek Gyrone modelini 1961'de piyasaya sürmüştür. Astronot G. Cooper'ın metalik uzay kıyafeti, modada metalik renklerin popülerleşmesini sağlamıştır. Bu dönemde plastik, Uzay Çağı'nın baskın malzemesi olarak öne çıkmıştır. Isı altında şekil alabilmesi ve yapısal bütünlüğünü koruyabilmesi, sonsuz renkte üretilebilmesi, seri üretime uygunluğu, gibi özellikleri sayesinde plastik, dönemin iç mekân tasarımlarında yaygın biçimde kullanılmıştır. Melamin tabaklar, Ay temalı masa lambaları (Resim 2), plastik kasalı televizyonlar, tek parça plastikten üretilen Pantone Chair, Pastil Chair ve Tomato Chair gibi mobilyalar evlerde kullanılmıştır.

Resim 1. Uzay Çağı konusunu işleyen 2001: A Space Odyssey filmi ve filmdeki Hilton Space Station 5 oteli **Kaynak.** <https://www.2001italia.it/2013/08/whos-that-girl-actress-spotting-in-2001.html> **ve Resim 2.** Uzay Çağı estetiğinden esinlenilerek Ay'ın formu ve yörüngedeki hareketinden tasarlanan Eclipse Lamp. **Kaynak.** <https://vintageinfo.be/1960s-eclipse-table-lamp/#lightbox-gallery-0/2/>

Jetsons dizisindeki Orbit City’den (Resim 3) ilhamla ABD’nin birçok kentinde Resim 4’te gösterildiği gibi Blakemore’a göre Uzay Çağı estetiğinden ve UFO formundan esinlenilerek Los Angeles Havalimanı (LAX) gibi birçok bina tasarımı yapılmıştır (Blakemore, 2016). Uzay Çağı estetiğinden ilham alan bu üslup Googie mimarisi olarak adlandırılmaktadır. Novak’a göre Googie, Uzay Çağı mimarisinin bir temsili olarak fütüristik, modern ve ultra-modern bir tasarım anlayışını ifade etmektedir (Novak, 2012). Bu estetik anlayış doğrultusunda tasarımcılar tarafından, esneklik, hareketlilik, seri üretim gibi kavramları organik formlarla birleştiren parabolik yüzeylerden oluşan, uzay araçlarını çağrıştıran yapılar tasarlanmıştır. Friedman’a göre bir yapının, herhangi bir kullanıcı ya da gruba göre esnekleşmesi mümkündür (Friedman, 1975:7). Bu tasarım anlayışı Conrad’a göre yerden yükseltilmiş platformda ortak kullanım mekânları uyumlu bir yapı oluşturmaktadır. İç mekânın şekillenmesi, değişik ortamların birbiriyle ilişkilenebilmesi ve kullanıcıların yaşam-oyunu ile mümkün olmaktadır (Conrad, 1991:155).

Resim 3. Jetsons dizisinde insanların yaşadığı Uzay Çağı estetiğinden esinlenilerek oluşturulan şehir Orbit City. **Kaynak.** https://thejetsons.fandom.com/wiki/Orbit_City?file=Orbit_City_Spacey_Place.png ve **Resim 4.** 60’lı yıllarda Uzay Çağı estetiğinden, Orbit City gibi kurgulardan ve UFO formundan esinlenilerek tasarlanan Los Angeles Havalimanı (LAX) **Kaynak.** https://en.wikipedia.org/wiki/Theme_Building#/media/File:LAX_LA.jpg

Uzay Çağı, beraberinde getirdiği teknolojik yeniliklerle gündelik yaşamı dönüştürmüş, ev ise bu dönüşümün merkezi haline gelmiştir. Crary’e göre Apollo 11 görevinin canlı olarak tüm gezegende yayınlanması, 7/24 yaşam düzeninin habercisi olmuştur (Crary, 2013:85). Bu süreçte mikrodalga fırın ve hazır televizyon yemekleri, evde geçirilen zamanın niteliğini değiştirmiş, özellikle feminist hareketle birlikte kadının ev içindeki rolünü dönüştürmüştür. Ev, bir yandan zaman kazandıran teknolojilerle donatılmışken diğer yandan televizyon gibi enformasyon araçlarıyla, tüketim alışkanlıklarını ve boş zaman kullanımını kökten değiştirmiştir. Kumar’a göre ev merkezli toplum doğrultusundaki yönelimde dışarı çıkmanın yerini evde oturma ve evde zaman geçirme almıştır (Kumar, 1995:188). Ev artık, üretimin ve tüketimin gerçekleştiği, taşınabilir ve satın alınabilir, gösteriş unsuru haline gelmiş bir metaya dönüşmüştür. Toffler’in “prosumer” (Toffler, 1981:194–207) olarak adlandırdığı üretici-tüketici birey tipi bu bağlamda ortaya çıkmıştır. Hefner devasa malikanesine taşındığında tek bir mekânı ve o mekândaki tek bir alanı daha doğrusu tek bir dairesel mobilyayı yaşamının merkezine çevirmiştir. Colomina’ya göre “dönen ve titreşen yatağın kendisi evdir. Yatağından çıkmak istemeyen adam için buzdolabından telefona, mikrofona ve kulaklıklardan televizyona kadar yaşam, eğlence ve iş için gerekli her şey bu yatakta mevcuttur” (Colomina, 2016:112). Ev böylece sürekli bağlantı halinde, konforlu ve çok işlevli bir yaşam alanına dönüşmüştür.

Tüm bu bağlamda, Resim 5’te gösterildiği gibi Futuro House, Uzay Çağı estetiğini doğrudan temsil eden, UFO formundan esinlenilerek tasarlanmış bir ev olarak dönemin vizyonunu yansıtmaktadır. Hafifliği, taşınabilirliği, seri üretime uygunluğu ve estetik görünümü ile geleceğe dair mimari tahayyüllerin vücut bulmuş halidir. Bu çalışma, önce Uzay Çağı estetiğinin tarihsel bağlamını, ardından Futuro House’un tasarım özelliklerini ve son olarak kültürel temsillerini incelemektedir.

Resim 5. UFO formundan esinlenilerek tasarlanmış ve yeryüzüne iniş yapmış gibi görünen Futuro House No.001.

Kaynak. <https://www.espool.fi/en/futuro-house>

Amaç

Bu çalışma, 1960'lı yıllarda Soğuk Savaş'ın etkisiyle hız kazanan uzay yarışı bağlamında şekillenen Uzay Çağı estetiği ve Googie mimarisinin, mimarlık pratiği ve kültürel temsildeki yansımalarını, Fin mimar Matti Suuronen tarafından 1968 yılında tasarlanan Futuro House örneği üzerinden incelemeyi amaçlamaktadır. Uzay keşiflerinin ivme kazandığı bu dönemde teknolojik ilerlemeye duyulan inanç, toplumun gelecek tahayyüllerini, gündelik yaşam pratiklerini ve mimari yaklaşımları derinden dönüştürmüştür. Bu bağlamda Futuro House deneysel bir konut prototipi olmasının yanı sıra aynı zamanda dönemin ideolojik, kültürel ve estetik dönüşümünü somutlaştıran simgesel bir yapı olarak ele alınmaktadır.

Araştırma, yapının teknik ve biçimsel özellikleriyle birlikte üretim mantığını, pazarlama stratejilerini, medya temsillerini ve dönemin tüketim kültürüyle kurduğu çok katmanlı ilişkileri de analiz etmeyi hedeflemektedir. Fiberglas takviyeli plastik gibi yenilikçi malzemelerin kullanımı ile modüler ve taşınabilir tasarımı, Futuro House'u bireysel özgürlük, hareketlilik ve modern yaşamın hızına yanıt veren alternatif bir mimari çözüm hâline getirmiştir. Bu yönleriyle yapı, modernist konut anlayışından saparak, retro-fütüristik estetiğin görsel ve kültürel kodlarını içeren bir gelecek tasavvuru sunmaktadır.

Ayrıca çalışma, Futuro House'un mimarlık tarihinde çoğunlukla biçimsel bir tasarım merakı olarak ele alınmasına karşın, onun sosyo-teknolojik bağlamdaki yerini ve anlamını eleştirel ve bütüncül bir bakışla tartışmayı amaçlamaktadır. Yapının bir arzu nesnesine dönüşüm süreci, popüler kültürdeki temsilleri ve barınma ihtiyacıyla birlikte ideolojik, teknolojik ve estetik beklentilere yanıt veren bir ifade aracı olarak işlevselliği bu çerçevede değerlendirilmektedir.

Yöntem

Bu çalışmanın yöntemi, nitel araştırma yaklaşımına dayanmaktadır. Bu doğrultuda, birincil kaynaklar arasında mimar Suuronen'a ait röportajlar, dönemin basın yayın organlarında yayımlanan tanıtım yazıları, ürün katalogları ve yapı üzerine hazırlanmış arşiv belgeleri yer almaktadır. Ayrıca akademik literatürde Futuro House üzerine kaleme alınmış çalışmalar, belgelenmiş restorasyon raporları, müze sergi katalogları ve görsel arşiv materyalleri karşılaştırmalı olarak incelenmiştir.

Araştırmada, Futuro House'un mimari özellikleri dönemin teknik ve estetik anlayışıyla ilişkilendirilerek tarihsel bağlam içinde analiz edilmiştir. Buna ek olarak, temsil kavramı üzerinden mimarlık teorisiyle kesişen eleştirel bir okuma yapılmış ve yapının kültürel bir simgeye dönüşüm süreci tartışılmıştır. Çalışmanın kapsamı yapının fiziksel nitelikleriyle sınırlı kalmamış bununla birlikte üretildiği toplumsal bağlam, pazarlanma stratejileri, estetik göndermeleri ve kullanım hayalleri gibi çok katmanlı kültürel ve ideolojik öğeleri de kapsayacak biçimde genişletilmiştir.

Bu çalışmada Futuro House'un seçilmesinin temel nedeni, yapının 1960'lı yıllarda uzay çağının kültürel, estetik ve teknolojik etkilerini eşzamanlı olarak barındıran nadir mimari örneklerden biri olmasıdır. Hem form dili hem de kullanılan malzemeler bakımından dönemin teknolojik iyimserliğini temsil eden yapı, aynı zamanda mekânın sadece işlevsel olmasının yanı sıra kültürel ve ideolojik bir üretim alanı olduğuna dair güçlü göstergeler sunmaktadır. Prefabrikasyon, taşınabilirlik, plastik malzeme kullanımı ve medya temsilleriyle Futuro, 20. yüzyıl ortasının hem teknik yenilikçiliğini hem de geleceğe dair estetik tahayyüllerini bünyesinde barındırmaktadır. Ayrıca yapı tüketim kültürüyle kurduğu çok katmanlı ilişki, popüler kültürdeki temsilleri ve retro-fütüristik estetikle olan bağı nedeniyle, mimarlığın sosyo-kültürel boyutlarını incelemek adına zengin bir analiz zemini sunmaktadır. Bu yönleriyle Futuro House, hem döneminin temsil gücü yüksek bir mimari nesnesi hem de mimarlık tarihinde görsel, kültürel ve ideolojik anlamlar açısından çok yönlü olarak değerlendirilebilecek bir araştırma nesnesi olarak tercih edilmiştir.

Futuro House'un Googie mimarisi ile paylaştığı biçimsel özellikler, parabolik yüzeyler, uzay araçlarını çağrıştıran hacimler, plastiklik ve parlak renk kullanımı gibi unsurlar, analiz edilmenin ötesinde, bu iki yaklaşımın ortaklaştığı kavramsal zeminler de (tüketim toplumu, bireysel yaşam biçimleri ve teknolojik ütopya tahayyülleri) vurgulanmıştır. Elde edilen bulgular, Futuro House'un yenilikçi bir mimari deney olmasının yanı sıra benzer olarak dönemin gelecek kurgularıyla şekillenen ideolojik ve kültürel temsil biçimlerinin simgesel bir bileşeni olduğunu göstermektedir. Geçici bir konut çözümü olarak tasarlanmış olmasına rağmen, Futuro House mimarlık tarihindeki kalıcılığını sürdürmüş ve dönemin umut ile çöküş arasında salınan gelecek tahayyülünü mimari bir nesne üzerinden ifade etmiştir. Bu bağlamda yapı, geleceğin evi fikrinin zamanla bir arzu nesnesine dönüşümünü ve bu dönüşümün mimarlık disiplini içindeki anlamını ortaya koymaktadır.

Futuro House

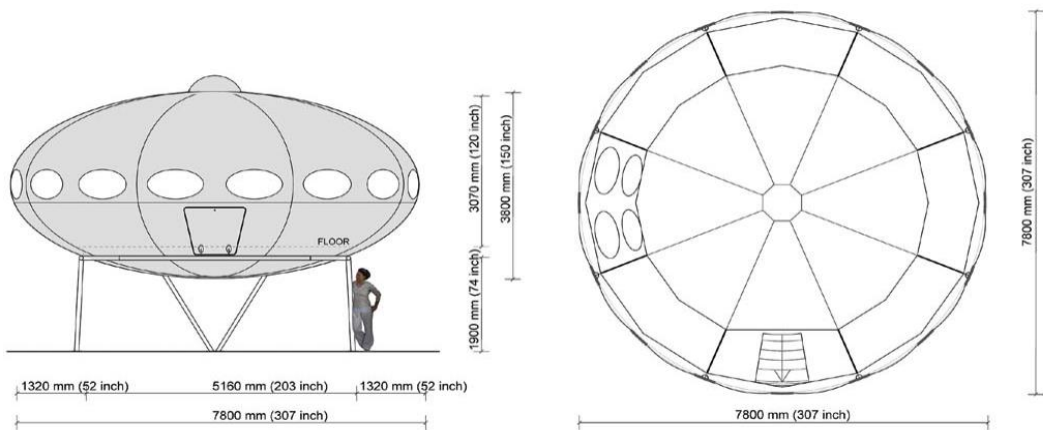
1960'lı yıllar, geleceğe dair büyük ölçekli planların yapıldığı, teknolojik iyimserliğin zirvede olduğu bir dönem olarak tanımlanabilir. Ay yüzeyinde kentler kurulması, insanların Dünya'dan ayrılarak başka gezegenlerde yaşamaya başlaması gibi hayaller bu dönemin gerçekçi beklentileri arasında yer almıştır. Bu bağlamda tasarımcılar, geleneksel kalıplardan sıyrılarak geleceğin evlerini ve kentlerini tasarlamak için çeşitli çalışmalar gerçekleştirmiştir. Plastik, dönemin bu fütüristik tahayyülünün taşıyıcısı hâline gelmiştir. Plastiğin yeni bir malzeme olması ve her alanda etkin kullanımı yeni bir yaşam biçiminin simgesi olarak görülmüştür. Giyimde, mobilyada, aydınlatma ürünlerinde ve hatta yapılarda yaygın şekilde kullanılan plastik hem biçim hem de renk açısından sınırsız olanaklar sunmuştur. Bu dönemde, plastik malzeme ile ev inşa etmenin mümkün olduğu fikri yaygın bir kanaate dönüşmüştür. Voigt'e göre Futuro House gibi örnekler dönem içinde plastik malzemelere olan güveni yansıtmaktadır (Voight, 2022:40).

Futuro, Fin mimar Suuronen tarafından, 1965 yılında bir arkadaşı olan Dr. Hiidenkari'nin talebi üzerine tasarlanmıştır. Tasarımın amacı, zor arazi koşullarına uygun, kolay kurulabilen ve hızlı ısınabilen bir kayak kulübesi oluşturmaktır. 1968 yılında Suuronen'in tasarımı, dönemin teknolojik ilerleme inancı, geleceğin geçmişten daha iyi olacağı yönündeki umut ve ekonomik refah ile birleşerek yenilikçi bir konut modeline dönüşmüştür. 1960'lı yıllar Batı ile benzer biçimde Finlandiya için de

teknolojinin geleceği şekillendireceğine duyulan güvenin ve artan yaşam standartlarının sunduğu boş zaman beklentisinin egemen olduğu bir dönemdir.

Söz konusu yapı, doktorun talepleri doğrultusunda hafif olmalı, taşınabilir olmalı, zorlayıcı coğrafyalarda kolayca monte edilebilmeli ve soğuk iklimlere karşı yeterli yalıtım sağlamalıdır. Bu gereksinimler doğrultusunda ana yapı malzemesi olarak fiberglas takviyeli plastik (GRP) ve poliüretan köpük (PUR) seçilmiştir. Dönemine göre GRP hem ekonomik oluşu hem de işlenebilirliği, hafifliği ve yalıtım kabiliyetiyle öne çıkan bir malzemedir. Futuro için yaklaşık 8 m çapında, fiberglas takviyeli polyesterden oluşan kubbe formu tercih edilmiştir. Home ve Taanila'ya göre bu kubbenin üretimi için, plastik kubbe üretiminde uzmanlaşmış Polykem Ltd. şirketiyle sözleşme imzalanmıştır (Home ve Taanila, Home ve Taanila, 2003:12). Yapılan araştırma-geliştirme sürecinin ardından poliüretan köpükle yalıtılmış fiberglas elemanlardan oluşan elipsoidal kabuk yapısı oluşturulmuştur.

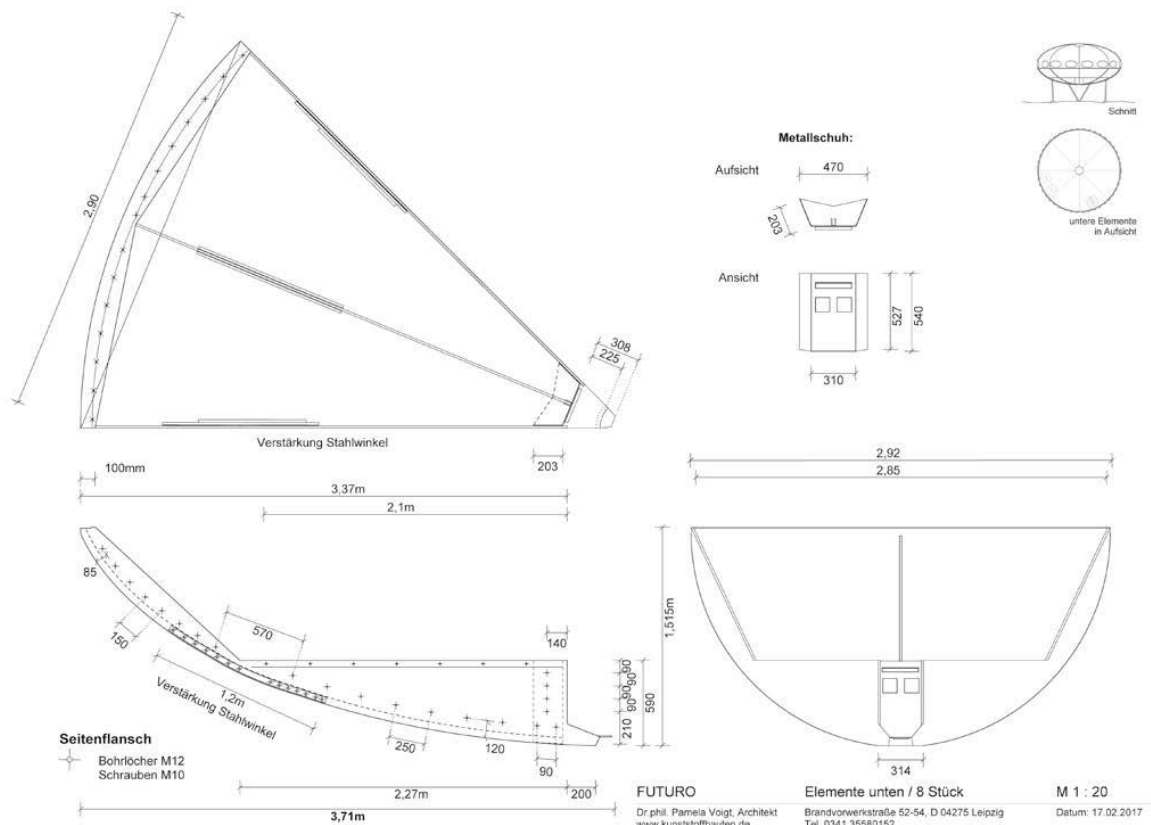
Futuro, toplamda 16 adet önceden üretilmiş modüler panelden oluşmaktadır. Alt yarıda 8 panel yer alır, bunlardan biri tıpkı bir jet uçağındaki gibi açılarak giriş kapısını ve katlanabilir merdiveni içermektedir. Kapı aşağıya indiğinde merdivene dönüşmektedir, bu kapı kablo ve makara sistemi ile yavaşça açılarak güvenli bir şekilde zemine doğru açılmaktadır. Voight'in aktardığına göre, üst bölümde yer alan 8 panelin her biri, ikişer adet oval formda, çift camlı polimetil metakrilat (PMMA) reçinesinden üretilmiş pencereye sahiptir. Üst kabuk elemanlarından her biri yaklaşık 150 kg, alt kabuk elemanları ise yaklaşık 300 kg ağırlığındadır. Bu kompozit kabuklar, aynı zamanda yapısal rijitlik sağlayan kenar flanşları vasıtasıyla birbirlerine civatalayarak birleştirilmiştir. Resim 6'da gösterildiği gibi elipsoidal yapının boyutları 3,8 m yüksekliğe ve 7,8 m çapa sahiptir. Zemin döşemesi, elipsoidin alt kenarından 59 cm yukarıda konumlanmakta olup, yaklaşık 24 m²'lik bir kullanılabilir iç mekân alanı sunmaktadır. İç mekânın en yüksek noktadaki tavan yüksekliği ise yaklaşık 3 m'dir. Futuro'nun taşıyıcı sistemi, 5 m çapında ve 85 mm çapa sahip dairesel çelik borulardan oluşan halka şeklinde bir çelik yapıya oturacak biçimde tasarlanmıştır. Her bir yapısal birleşim noktasının altında, elipsoidal yapının çelik halkaya sabitlenmesini sağlayan 10 x 10 cm boyutlarında metal çıkıntılar yer almaktadır. Orijinal tasarımda bu çelik halkanın yerden yüksekliği yaklaşık 1,90 m'dir. Halka üzerine kaynakla birleştirilmiş dört adet V şeklinde çelik destek bulunmaktadır. Bu desteklerin uçlarında, bireysel temellere bağlanan 30 x 30 cm boyutlarında taban plakaları yer almaktadır. V desteklerin konumu nedeniyle elde edilen yükseklik gerekirse değiştirilebilmektedir. Nakliye kolaylığı sağlamak amacıyla çelik halka, her biri bir çift V desteği içeren dört eş parçaya ayrılacak şekilde tasarlanmıştır. Başlangıçta yayımlanan kaynaklarda yapının toplam ağırlığı yaklaşık 3 ton olarak belirtilmişse de gerçekte sadece Futuro'nun taşıyıcı yapısı yaklaşık 4 ton ağırlığındadır. Metal taban yapısı ve tüm iç mekân donanımıyla birlikte toplam ağırlık yaklaşık 6 tona ulaşmaktadır (Voight, 2022:44).

Resim 6. Futuro House ölçekli mimari plan ve ön görünüm. **Kaynak.** Voight, P. (2022). The futuro: history, design and construction in Finland and the USA. *Docomomo Journal*, (66), 40-49.

Bulgular: Futuro House (Evi) Yapısal Bileşenler

Futuro, sandviç panel segmentlerle üretilmiş elipsoit formuna sahip bir yapıdır. Sandviç paneller, birbirine yapıştırılmış çok katmanlı malzemelerden oluşur ve bu katmanlar birlikte çalışarak tek tek katmanların toplamından daha iyi performans sergilemektedir. Voight'in aktardığına göre, Futuro'nun yapısı, dış yüzeyde ~3 mm cam elyaf takviyeli plastik (GRP), ara katmanda ~45 mm poliüretan (PUR) köpük yalıtım ve iç yüzeyde ~2 mm GRP olacak şekilde üç katmandan oluşmaktadır. Futuro No.013'e ait yapım dosyasında, dış katmanda Bayer AG firmasına ait Leguval adlı polyester reçinenin kullanıldığı belirtilmektedir. Üst kabuğun kenar çıkıntıları (flanşları) ~4,5–5 cm yüksekliğinde olup ~5 mm kalınlığa sahiptir. Ancak Futuro örneğinde üretim toleransları nedeniyle bu kalınlık yer yer 2 mm'ye kadar düşmektedir. Resim 7'de gösterildiği gibi alt flanşlar ise ~5–5,6 cm yüksekliğinde olup ~15 mm kalınlıktadır (Voight, 2022:45).

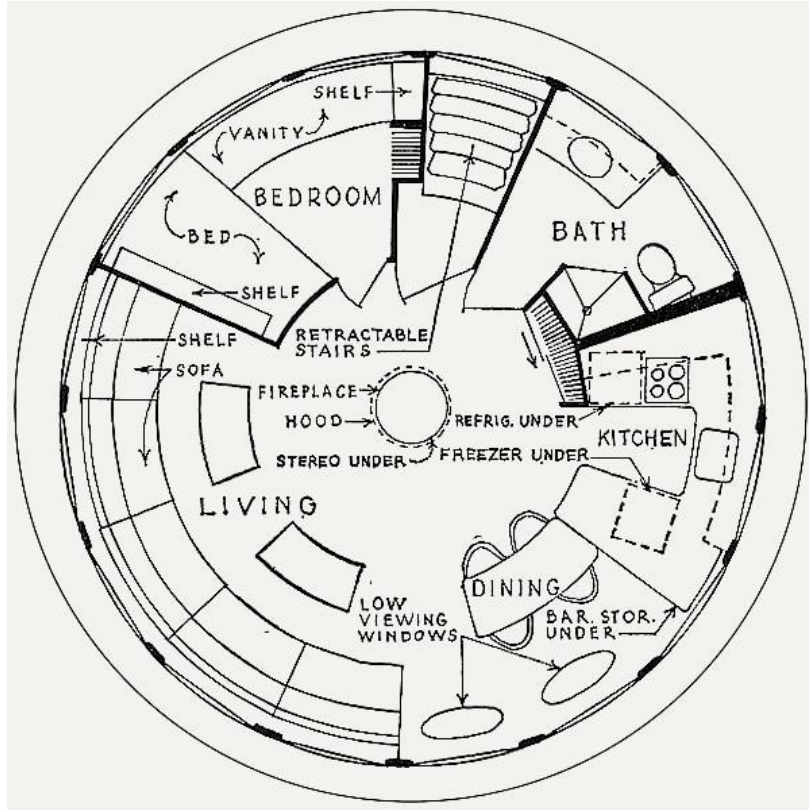
Resim 7. 16 adet Pur yalıtımlı sandviç panelden alt yarıda bulunan 8 parçadan bir tanesinin kesiti. **Kaynak.** Voight, P. (2022). The futuro: history, design and construction in Finland and the USA. *Docomomo Journal*, (66), 40-49.

GRP sandviç yapı statik olarak yeterli olsa da bir tek dış cephe bu şekilde inşa edilmiştir. Voight'in aktarımına göre, buna karşılık, alt kabuklardaki kenar flanşları ve merkez kirişler, çapraz lamine ahşap içeren GRP sandviç olarak üretilmiş (~1,5 mm GRP – 12 mm çapraz lamine ahşap – 1,5 mm GRP) ve bu elemanlar ~2 mm kalınlığında şekillendirilmiş metal ayakkabılara vidalanmıştır. Ayrıca çelik halka ile birleşen bölgede 40x20 mm boyutlarında ve ~3 mm kalınlığında iki metal açi elemanı sandviğin içine lamine edilmiştir (Voight, 2022:45). Bu açılar, yan flanşlardaki ahşapla vidalar aracılığıyla sağlam şekilde birleştirilmiştir. Futuro'nun tüm yan flanşları ve kirişleri yapının içindedir. Yapının her bir parçası, flanşlardan M10 cıvata ve pullar ile birleştirilmiştir. İnce malzeme içinde gerilme birikmesine bağlı çatlakların önüne geçmek için, üst kabukta cıvatalar ~15 cm aralıklarla, alt kabukta ise ~25 cm aralıklarla yerleştirilmiştir.

Voight'ın aktarımına göre, yalıtım malzemesi olarak sert PUR köpük (Hardmoltopren, Bayer AG üretimi) kullanılmıştır. Bu köpük, üretim sırasında ıslak laminant üzerine yerleştirilen çift eğrilikli paneller veya şeritler hâlinde uygulanır ve yapıya sıkı bir şekilde yapıştırılmıştır. Suuronen'in yüksek ısı yalıtımı konusundaki hassasiyeti, yapının hızlıca ısınabilmesini sağlamayı hedeflemiştir. U-değeri $\sim 0.6 \text{ W/m}^2\text{K}$, 1990'lara kadar oldukça iyi bir değer olarak kabul edilmiştir. Eliptik pencereler, çift eğrilikli PMMA (Macrolon markalı akrilik cam) ile çift camlı olarak tasarlanmıştır. Yapıda, her biri $\sim 1,25 \times 0,62 \text{ m}$ boyutunda 16 pencere ile alt panellerde yer alan 4 pencere bulunmaktadır. Bu dört pencereden ikisi diğerleriyle aynı boyuttayken ikisi $\sim 1,05 \times 0,43 \text{ m}$ ölçülerindedir. Bu dört pencere yangın durumunda acil çıkış işlevi görmektedir. Hiçbir pencere açılır şekilde tasarlanmamıştır, çünkü Suuronen, yapının çoğunlukla kışın ve İskandinav yazlarında kullanılacağını varsaymıştır. Temiz hava zemindeki bir hava girişinden sağlanırken kirli hava tavandaki açıklıktan dışarı atılmaktadır. Zemin, flanşlar ve merkez kirişler üzerine yerleştirilmiş ahşap esaslı panellerden oluşmaktadır. Bu panellere ek olarak, $\sim 20 \times 45 \text{ mm}$ ölçülerinde kare kesitli ahşap destekler vidalanmıştır. Yaşam alanında görünen üst elemanların birleşim yerleri yine GRP'den yapılmış şerit kaplamalarla gizlenmiştir (Voight, 2022:45).

İç Mekan Donatıları

Orijinal Futuro'nun yaklaşık 24 m^2 'lik iç hacmi, Resim 8'de belirtildiği gibi kısa süreli tatil konaklaması için giriş alanı, banyo, mutfak bağlantılı salon ve uyku bölgesi olarak işlevsel biçimde bölünmüştür. Tüm tasarım, yapının elipsoit dış formu ve daire planı ile uyumlu olarak geliştirilmiştir. Bu bütünlük, yapının ayırt edici tasarım kimliğini oluşturmaktadır. Prensip olarak yapı tek odalıdır, çünkü ara bölmeler kullanıcı tarafından kolayca değiştirilebilir. Ancak su ve elektrik tesisatıyla sabitlenen mutfak ve banyo birimi sabit pozisyonadadır.

Resim 8. Futuro House yerleşim planı ve iç mekan bölümleri. Kaynak: <https://gakuran.com/space-oddy-japans-lost-futuro-house/>

En dikkat çekici iç mekân unsurunu, yapıya entegre edilen uzatılabilir koltuk-yataklar oluşturmaktadır. Bu koltuklar, eğimli dış duvar boyunca radyal olarak yerleştirilmiştir ve merkezdeki

şömine-ızgara etrafında gruplandırılmıştır. Bütünleşmiş lambalar sayesinde bu koltuklar, okuma köşeleri olarak da işlev görmektedir. Ortada yer alan şömine ızgarası aynı zamanda masa işlevi görmektedir. Suuronen'in amacı, kayak sonrası arkadaşlar arasında rahat, sosyal bir buluşma ortamı sağlamaktır. Termal olarak verimli yuvarlak form, düşük dış yüzey alanı ve güçlü elektrikli kanatlı boru tipi ısıtıcılar, yapının zemin altı boşluğunda yer almakta ve Futuro'nun -20°C koşullarda dahi ~30 dakika içinde konforlu sıcaklığa ulaşmasını mümkün kılmaktadır (Suuronen, 1983). Yaz aylarında havalandırma ya da klima ihtiyacı oluşmuş, bazı örneklerde tavan penceresiyle doğal havalandırma sağlanmıştır. Mutfak birimi lavabo, tezgâh, saklama alanı ve sıcak içecekler için bir su ısıtıcısı içermektedir. Banyoda lavabo, duş ve tuvalet bulunur ve tüm bu birim tek parça GRP malzeme ile üretilmiştir. Voight'e göre, su tahliyesi zemin gideri ile sağlanmakta, kapı eşiği zemin seviyesinden ~20-23 cm yukarıda olduğu için suyun dışarı taşması önlenmektedir (Voight, 2022:48). Amerikan pazarına özel versiyonda, kullanım alanı genişletilmiş, daha büyük banyo ve mutfak, ayrıca koltuk-yataklar yerine çevresel bir oturma bankı tasarlanmıştır. İlk Futuro'lar beyaz, sarı ve açık mavi renklerde üretilmiştir. Diğer ülkelerde altın ve yeşil gibi renkler de kullanılmış, Resim 9 ve Resim 10'da gösterildiği gibi iç mekânlarda ise pastel tonlarda mavi, kırmızı, turuncu ve mor gibi renkler tercih edilmiştir (Suuronen, 1983). İç mekânda kullanılan canlı renkler uzay estetiğine açık göndermeler taşımaktadır. Beerkens'e göre Futuro için duvarlar mor, dolaplar ve koltuklar kırmızı renklerle tasarlanmış, halı da bu tonlara uyumlu şekilde kırmızı renkte seçilmiştir (Beerkens, 2022:60). Bu kompozisyon, Kubrick'in 2001: A Space Odyssey filmindeki Hilton uzay istasyonu otele estetik bir gönderme niteliğindedir.

Resim 9. Futuro House merkezde yer alan şömine ve yaşam alanı. **Kaynak.** <https://gakuran.com/space-oddy-japans-lost-futuro-house/> ve **Resim 10.** Futuro House iç mekanda bulunan uzatılabilir özel koltuk tasarımları. **Kaynak.** <https://gakuran.com/space-oddy-japans-lost-futuro-house/>

Elipsoit form yapının dış kabuğuyla birlikte pencere, kapı kolu, priz, lamba gibi yapının tüm detaylarında yinelenerek estetik bütünlük sağlanmıştır. Yapı, sahada kolayca monte edilebilecek veya tamamıyla bir helikopterle taşınabilecek biçimde modüler olarak tasarlanmıştır. Sadece dört beton kaide ile yerleştirme yapılabilir, elektrik ve su tesisatı ise yapının altındaki merkezi sütundan geçirilebilir. Bu durum, Futuro'yu neredeyse her tür araziye kolaylıkla yerleştirilebilir ve gökten inmiş bir nesne konumuna getirmektedir. Home ve Taanila'ya göre yapının kabuğu, dört ayak üzerine yerleştirilmiş çelik bir halkaya oturtulmuştur (Home ve Taanila, 2003:13). Bu ayaklar, V biçimli çelik borulardan oluşur ve halkasal bir çelik temel sistemine bağlanmıştır.

Mart 1968'de, beyaz renkteki prototip (No: 000), Polykem'in Hiekkaharju tesislerinde basına tanıtılmıştır. Home ve Taanila'ya göre prototipin çapı 8 m, yüksekliği 4 m, hacmi 140 m³'tü. 25 m² iç mekân alanı ve 50 m² arsa alanına sahip yapı yaklaşık 4000 kg ağırlığındadır (Home ve Taanila, 2003:17-18). Genzel ve Voigt ise yapının taşınabilirliğine ve modülerliğine dikkat çekmektedir. Elverişli koşullarda, üretim tesislerinden alana taşınarak en fazla iki gün içinde montajı tamamlanabilir (Genzel ve Voigt, 2005:153). İkinci kabin (No: 001), ilkinden farklı olarak parlak sarı renkte üretilmiştir.

Tüketim Kültürü, Temsiliyet ve Futuro House

1960'lı yıllar bilimsel ve teknolojik ilerlemenin yanı sıra tüketim kültürünün estetiklerle harmanlandığı bir dönemi temsil etmektedir. Bu bağlamda mimari nesneler işlevsel barınaklar olmanın ötesinde toplumsal hayal gücünün ve kültürel arzuların maddi dışavurumları olarak değerlendirilmektedir. Futuro House bu bakımdan, dönemin gelecek imgesiyle bireysel özgürlük, mobil yaşam ve teknolojik konfor ideolojilerini birleştiren özgün bir konut tasarımı olarak öne çıkmaktadır. Futuro House teknolojik bir deneyim ya da biçimsel bir tasarım nesnesinin ötesinde dönemin kültürel hayal gücünü ve tüketim ideolojilerini yansıtan bir temsiliyet alanı olarak ele alınmalıdır. 1960'lı yıllar, uzay yarışı ekseninde şekillenen teknolojik gelişmelerin bilimsel alanla sınırlı kalmayıp gündelik yaşam pratiklerini, estetik algıları ve tüketim alışkanlıklarını da dönüştürdüğü bir dönemdir. Jameson'a göre, geç kapitalist dönem, "kültürün metalaşması" ile karakterize edilir. Yani kültürel üretim, estetik deneyim ve nesneler, birer tüketim ürününe dönüşmüştür (Jameson, 1991:4-5). Bu bağlamda, Futuro House bir konut olmanın ötesinde dönemin ideolojik fantezilerini içinde barındıran, tüketime sunulmuş bir gelecek simülasyonu olarak nitelendirilebilir.

Reklam kampanyalarında sıkça vurgulanan taşınabilirlik ve her yere yerleştirilebilirlik temaları, 1960'ların tüketici zihniyetinde mobilitenin ve bireysel yaşam alanlarının fetişleştirildiğini göstermektedir. Futuro'nun tanıtımları çeşitli medya kaynaklarında yapılmıştır. Kuitunen'e göre, bu proje kapsamında ev, Fin televizyonlarının ünlü sunucusu Matti Kuusla'ya sunulmuştur. Ayrıca, Kuusla'ya Hirvensalmi belediyesi sınırlarında, Paaskyniemi bölgesinde, Puulavesi Gölü kıyısında yer alan geniş bir göl arazisi de tahsis edilmiştir (Kuitunen, 2010:4). Parlak sarı rengi ve alışılmadık formuyla dikkat çeken bu yapı, yerel turistler arasında büyük ilgi görmüştür. Mimari biçimiyle bir UFO'yu andıran bu yapı, farklı bölgelerden gelen ziyaretçilerin dikkatini çekerek görsel bir cazibe merkezine dönüşmüştür. Eylül 1968'de yayımlanan *Apu* dergisinde yapı, *dış uzaydan gelen bir villa* olarak tanımlanmıştır. Resim 11'de gösterildiği gibi medya kaynaklarında Futuro'nun helikopterle taşınan bir fotoğrafları yer almaktadır.

Beerkens'e göre, Futuro bir konutun ötesinde modern tasarımın ve teknolojik yeniliğin, kişisel yaşam tarzlarına hizmet etme potansiyelini simgeleyen bir nesne olarak tasarlanmıştır (Beerkens, 2022:62). Bu yönüyle yapı, dönemin artan tüketim toplumuna yönelik bir yaşam tarzı ürünü (lifestyle product) olarak okunabilir. Medya temsilleri de yapının kültürel statüsünü pekiştirmiştir. 1968'de *Apu* dergisinde *dış uzaydan gelen villa* olarak tanımlanması, Futuro'nun bilimkurgu estetiğine dayalı arzu nesnesi statüsünü güçlendirmiştir (Resim 12). Aynı şekilde 1970'lerde *Playboy* ve *Private* dergisinde yer alması da yapının fiziksel bir mekân olmasının ötesinde erotize edilmiş bir tüketim nesnesi olarak kurgulandığını göstermektedir (Resim 11 ve 12). Colomina'ya göre, bu dönemde ev fikri, medyatik temsil ve görsel cazibe üzerinden yeniden inşa edilmiştir. Böylece konut, mahremiyet yerine gösterimin bir alanına dönüşmüştür (Colomina, 2016:112). Futuro House'un tanıtım afişleri, reklam kampanyaları ve dergi görselleri incelendiğinde, ürünün ulaşılabilir bir uzay deneyimi sunduğu, eğlence, konfor ve bireysel özgürlüğü merkezine alan bir yaşam biçimi vaat ettiği görülmektedir. Özellikle *Playboy* dergisinde 1970 yılında yayımlanan tanıtımlarda, yapının *ideal bekâr evi* olarak sunulması, onu bir konut dışında cinsiyet, statü ve tüketimle ilişkilendirilmiş bir *yaşam tarzı nesnesi* olarak da konumlandırmaktadır. Bu temsillerde yer alan görsellerde kadın figürünün nesneleştirilmiş biçimde sunulması, yapının cinsiyetlendirilmiş bir tüketim alanı hâline getirildiğini de göstermektedir (Williams, 2013:142-145).

kültürünün içinde yer alan, medya tarafından kurgulanan ve semboller üzerinden pazarlanan bir kültürel nesne olarak da tanımlanabilir. Bu yönüyle yapı, dönemin mimarlık pratiğini bir barınak üretiminden çok daha öteye taşıyarak, ideoloji, estetik ve tüketim pratiklerinin kesişim noktasında konumlanmaktadır.

Günümüzde Avustralya'da 7 adet, Danimarka'da 1 adet, Estonya'da 1 adet, Finlandiya'da 5 adet, Fransa'da 3 adet, Almanya'da 5 adet, Yunanistan'da 1 adet, Japonya'da 2 adet, Hollanda'da 1 adet, Yeni Zelanda'da 9 Adet, Norveç'te 1 adet, Kırım Cumhuriyeti'nde 1 adet, Rusya Federasyonu'nda 2 adet, İsveç'te 4 adet, Güney Afrika'da 1 adet, Tayvan'da 1 adet, İngiltere'de 1 adet ve Amerika Birleşik Devletleri'nde 18 adet, toplamda 64 adet Futuro House varlığını sürdürmektedir (Tablo 1).

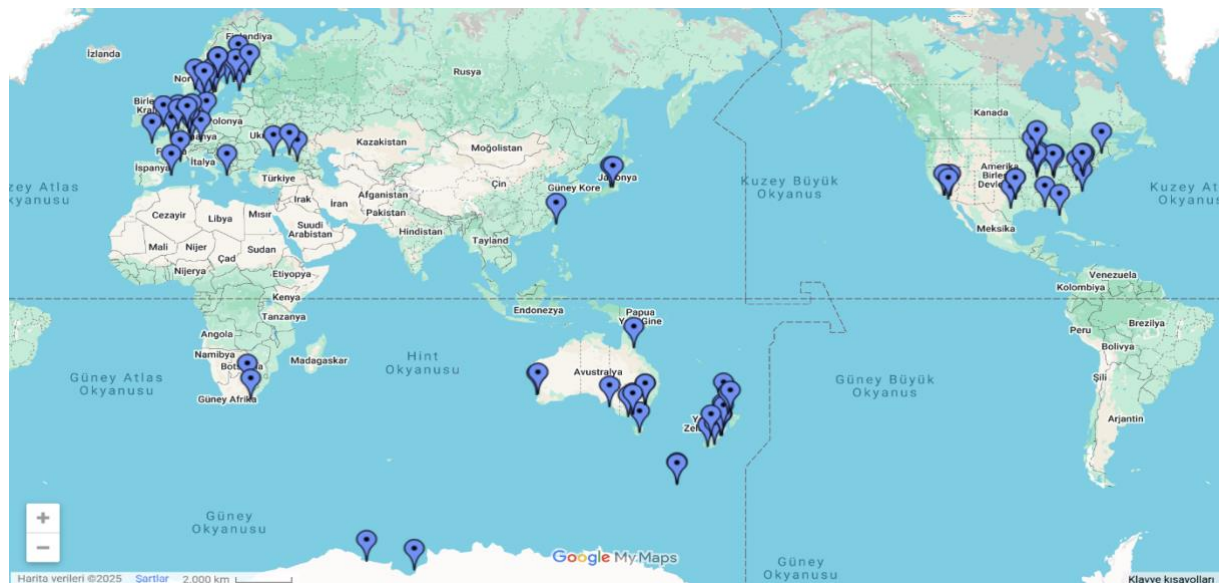
Tablo 1. Günümüzde bilinen Futuro House konumları. (Yazar tarafından oluşturulmuştur).

Kaynak. https://thefuturohouse.com/futuro_house_locations_and_maps.html

Sıra No	Bölge / Ülke	Adres
1	Avustralya	University of Canberra, Bldg 5, Bruce ACT 2617
2	Avustralya	Lake Eacham, Queensland (Yakın çevre- tam konum gizlidir)
3	Avustralya	Blowhole Creek Rd, Deep Creek SA (Yaklaşık olarak)
4	Avustralya	Museum Of Old & New Art, Hobart, Tasmania
5	Avustralya	South Morang VIC 3752 (Bilinen son konum)
6	Avustralya	28 Sparks Rd, Henderson WA 6166
7	Avustralya	High Wycombe, Perth WA (Yakın çevre)
8	Danimarka	Egeskovvej 12, 3490 Kvistgård
9	Finlandiya	Lihula, Lääne County, Estonia (Yaklaşık olarak)
10	Finlandiya	WeeGee Expo Center, Ahertajantie 5, 02100 Espoo
11	Finlandiya	Kauhava (Yakın çevre- tam konum gizlidir)
12	Finlandiya	Merimasku (Yakın çevre)
13	Finlandiya	Kaitoomäentie 199 21870 Pöytyä
14	Finlandiya	Storbroskär, Åland Islands
15	Fransa	Paris Suburbs (Yakın çevre)
16	Fransa	Aéroport de Lorient Bretagne Sud, 56270 Ploemeur
17	Fransa	Marché Dauphine, Rue des Rosiers, 93400 Saint-Ouen
18	Almanya	Nalepastraße 18-50, 12459, Berlin
19	Almanya	Madertal 6, 72401 Haigerloch
20	Almanya	Die Neue Sammlung, Barer Str. 40, 80333 München
21	Almanya	Herrenweg 27, 65527 Niedernhausen
22	Almanya	Aarstraße 176, 65232 Taunusstein
23	Yunanistan	Limni, Corfu (Yaklaşık olarak)
24	Japonya	Karuizawa, Nagano (Yakın çevre)
25	Japonya	371-0805 2-38-2 Minami-cho, Maebashi, Gunma
26	Hollanda	Museumpark 18-20, 3015 CX Rotterdam
27	Yeni Zelanda	Auckland (Yakın çevre)
28	Yeni Zelanda	Christchurch (Yakın çevre)
29	Yeni Zelanda	115 Huntsbury Ave, Huntsbury, Christchurch
30	Yeni Zelanda	Invercargill (Yakın çevre)
31	Yeni Zelanda	Kaukapakapa (Yakın çevre)
32	Yeni Zelanda	56 McRoberts Rd, Ohoka 7475
33	Yeni Zelanda	44 Selwyn Street, Pohara, 7183
34	Yeni Zelanda	Richmond (Yakın çevre)
35	Yeni Zelanda	13 Park Rd, Warrington, Otago, 9471
36	Norveç	Hyttesone I 80, 3296 Nevlunghamn
37	Kırım Cumhuriyeti	Quay Street 7, Hurzuf
38	Rusya Federasyonu	Hotel Tarelka, Teberda District, Dombai Village (Yaklaşık olarak)
39	Rusya Federasyonu	ulitsa Atarbekova, 54, Krasnodar, Krasnodarskiy kray
40	İsveç	Carl Cederströms gata 2, 586 63 Linköping
41	İsveç	Norrköping-Bråvalla Airfield (Bilinen son konum)
42	İsveç	Radiatorvägen 7 702 27 Örebro
43	İsveç	Friel Getegården 4, 530 30 Tun (Yaklaşık olarak)
44	Güney Afrika	R706 Bloemfontein (Yaklaşık olarak)
45	Tayvan	Tingtao Rd, Wanli District, New Taipei City, Taiwan

46	İngiltere	Marston Park, Tuckmarsh Lane, Frome, Somerset
47	Amerika Birleşik Devletleri	Idyllwild, CA (Yakın çevre- Tam konum gizlidir)
48	Amerika Birleşik Devletleri	Greater Los Angeles Area, CA (Yakın çevre- tam konum gizlidir)
49	Amerika Birleşik Devletleri	Sunny Sands Drive & Sahara Terrace, Joshua Tree, CA, USA
50	Amerika Birleşik Devletleri	Los Angeles, CA (Yakın çevre- tam konum gizlidir)
51	Amerika Birleşik Devletleri	4388 Deep Grass Ln, Houston, DE 19954
52	Amerika Birleşik Devletleri	Eagle Crest-Hudson Airport, Milton, DE 19968
53	Amerika Birleşik Devletleri	1304 Panferio Dr, Pensacola Beach, FL 32561
54	Amerika Birleşik Devletleri	2309 N Dale Mabry Hwy, Tampa, FL 33607
55	Amerika Birleşik Devletleri	1774 Old Peoria Rd, Danvers, IL 61732
56	Amerika Birleşik Devletleri	708 Chs 68, Livingston, IL 62088 (taklaşık olarak)
57	Amerika Birleşik Devletleri	224 Wright Street, Covington, KY 41011
58	Amerika Birleşik Devletleri	Maine (Yakın çevre- tam konum gizlidir)
59	Amerika Birleşik Devletleri	310 Beverly Rancocas Rd, Willingboro, NJ 08046
60	Amerika Birleşik Devletleri	9961 Central Ave, Carlisle, OH 45005
61	Amerika Birleşik Devletleri	Oxford, OH (Yakın çevre- tam konum gizlidir)
62	Amerika Birleşik Devletleri	Austin, TX (Yakın çevre- tam konum gizlidir)
63	Amerika Birleşik Devletleri	9573 State Highway 276 W, Royse City, TX 75189
64	Amerika Birleşik Devletleri	458 Marlborough Point Rd, Stafford, VA 22554

Futuro House'un mimari biçimlenişinden öteye taşan anlam katmanları, onu dönemin kültürel kodlarının, medya temsillerinin ve tüketim kültürünün iç içe geçtiği bir sembol hâline getirmiştir. Söz konusu yapı uzay çağının teknolojik iyimserliğini ya da modernist form arayışlarının yanı sıra aynı zamanda bireycilik, mobilite ve yaşam tarzı tasarımı gibi 20. yüzyılın ikinci yarısına özgü kavramları da bünyesinde barındırmaktadır. Bu çerçevede Futuro House, tüketim kültürünün araçsallaştırdığı bir nesne olmanın ötesinde, modern mimarlığın sınırlarını genişleten ve toplumsal fantezilerin mekânsal karşılığını üreten bir temsil aracına dönüştüğü değerlendirilebilir. Plastik gibi çağdaş bir malzemenin modüler mimarlıkla birleşerek ürettiği estetik, işlevsellik ve simgesellik üçgeni, yapının bir konut olmaktan çıkıp bir kült nesneye evrilmesini sağlamıştır. Özellikle medya temsilleri ve pazarlama stratejileri, Futuro House'un sıradan yaşam pratiklerinin ötesinde ideolojik bir yük taşıyan, tüketim toplumunun vitrini hâline gelen bir objeye dönüşümünü görünür kılmıştır. Bu durum yapıların fiziksel var oluşlarının ötesinde aynı zamanda kültürel ve ekonomik bağlamlarda da okunabileceğine işaret eder. Resim 13'te Futuro House'un bulunduğu dönemde bir tüketim nesnesi, bir arzu objesi, bir meta olarak, modüler ve taşınabilir yapısıyla Dünya üzerindeki yayılımı gösterilmiştir.

Resim 13: Dünya üzerindeki bilinen Futuro House'ların konumlarını gösteren harita. **Kaynak.** <https://www.google.com/maps/d/u/0/viewer?mid=1dehwBw3OTOGgBo4HHMMdHjqWYrk&femb=1&ll=-6.175052829972958%2C147.22915104337378&z=2>

Sonuç ve Tartışma

Futuro House, 1960'ların teknolojik iyimserliğiyle şekillenen ve uzay yarışının toplumsal hayal gücünde yarattığı dönüşümün simgesel bir ifadesi olarak mimarlık tarihine geçtiği yorumu yapılabilir. Bu yapı yeni bir konut tipolojisinin yanı sıra modernist mimarının, tüketim kültürünün ve medya temsillerinin kesişiminde oluşmuş bir kültürel nesneye dönüştüğü sonucuna ulaşılabilir. Dönemin popüler uzay estetiğini, prefabrikasyon teknolojisi ve plastik malzeme kullanımı ile birleştiren Futuro, estetik bir deneyim olduğu kadar bir yaşam tarzı önerisi olarak öne çıkmaktadır. Jameson'un belirttiği gibi geç kapitalizm döneminde kültürel ürünler metalaşırken, Futuro da bu bağlamda tüketim için sahnelenmiş bir "gelecek simülasyonu"na (Jameson, 1991:4-5) dönüşmüştür.

1960'lı yıllardan itibaren onlarca Futuro üretilmiş ve farklı ülkelere, çeşitli coğrafi koşullara sahip arazilere yerleştirilmiştir. Home ve Taanila'ya göre Futuro, "başka bir gezegenden gelen ev", "geleceğin tatil evi" gibi ifadelerle tanımlandığı gibi, sıradan konut tasarımına cesur ve umut verici bir sapma olarak da nitelendirilmiştir (Home ve Taanila, 2003:26). Yapının "geleceğin tatil evi" olarak sunulması, mekânın sadece barınma işleviyle sınırlı kalmadığını, tersine ideolojik, estetik ve ekonomik hayallerin maddileştiği bir temsil alanı hâline geldiğini göstermektedir. Tanıtım kampanyalarında vurgulanan bireysel özgürlük, mobilite, konfor ve stil, yapının modern birey için bir arzu nesnesine dönüşmesinde etkili olduğu değerlendirilebilir. 1970 yılında *Playboy* dergisinde *ideal bekâr evi* olarak tanıtılması, yapı ile cinsiyet temsili arasında da güçlü bir bağ kurmuştur (Williams, 2013:142-145). Debord'un "gösteri toplumu" (Debord, 1996:17) kavramı çerçevesinde değerlendirildiğinde, Futuro'nun temsiliyet gücü, sunduğu yaşamdan çok temsil ettiği değerler etrafında şekillenmektedir.

Ayrıca yapının biçimsel karakteristikleri, retro-fütüristik estetik anlayışın bir uzantısı olduğu değerlendirilebilir. Dyer'in tanımıyla bu estetik, geçmişin gelecek hayallerine duyulan nostaljik özlemi görselleştirmektedir. Elipsoit form, dairesel pencereler, renkli iç mekân tasarımı ve modüler yapı sistemi, bu estetiğin mekânsal karşılıklarını oluşturmaktadır (Dyer, 1993:28). Bu bakımdan Futuro teknolojik bir nesnenin ötesinde dönemin estetik tahayyüllerinin maddi karşılığı olarak ele alınabilir. Futuro plastik malzeme kullanımı, uzay çağı estetiği ve 1960'ların geleceğe yönelik umut dolu bakışını somutlaştırdığı sonucuna ulaşılabilir. Bir dergi makalesi için röportaj yapılan Suuronen göre "insanlar siyah beyaz kutularda yaşamamalı. Doğanın şekilleri çok daha dostane değil mi sizce de? Doğada köşeli kayalar pek bulamazsınız ama yuvarlak, elips şeklinde olanlara sıkça rastlarsınız. Ayrıca doğada parlak renkler de vardır, bazen göz alıcı kombinasyonlarda... O hâlde insan neden renk kullanmasın?" (Suuronen'den aktaran Kalha, 2003:137). Aynı röportajda Kuusla'ya göre Futuro bir ruh hali, bireyleri içine alan bir atmosfer alanı, bir arzu alanı olarak ifade edilmiştir (Kuusla'dan aktaran Kalha, 2003:154-155). Bu ifade aynı zaman dilimi olan 1969'da Bachelard'ın ev kavramı için yaptığı tanımla örtüşmektedir. Bachelard'a göre ev fiziksel bir ortamın ötesinde aynı zamanda nostaljik bir hoşnutluk hissiyle karakterize edilen bir zihinsel durum olarak tanımlanır (Bachelard, 1969). Futuro olumlu eleştiriler aldığı kadar dönemin bazı mimarları tarafından da olumsuz yönleriyle eleştirilmiştir. Bu eleştiriler genellikle yapının dar iç hacmi, teras eksikliği ve çevresiyle uyumsuzluğu gibi gerekçelere dayanmaktadır. Ancak tüm olumlu ve olumsuz yönlerine rağmen Futuro'nun popüleritesi 1960'ların sonuna dek artarak devam etmiştir. 1969 yılında New York Modern Sanatlar Müzesi (MoMA) Mimarlık ve Tasarım Departmanı, yapıya ait fotoğrafları koleksiyonuna dahil etmek üzere talepte bulunmuştur. Ayrıca 1970'li yıllarda *Playboy* ve *Private* gibi dönemin popüler dergileri de Futuro hakkında makaleler yayımlanmıştır.

Ancak tüm bu potansiyele rağmen, Futuro'nun üretimi sınırlı kalmış ve zamanla popülerliğini yitirmiştir. Bunun nedenleri arasında 1970'lerde yaşanan enerji krizi, ekonomik durgunluk ve yapının Finlandiya gibi yerleşik ev kültürünün güçlü olduğu bağlamlarda kabul görmemesi sayılabilir. 1970'lerin sonuna doğru üretimi tamamen durdurulan Futuro'nun, kısa sürede koleksiyonluk bir

nesneye, hatta bir metaya dönüştüğü yorumu yapılabilir. 2001 yılında İstanbul Sanat Bienali'nde sergilenen bir Futuro örneği, onun artık tek başına bir mimari yapıdan ibaret olmadığını, benzer şekilde sanat nesnesi ve bir dönemin hayal gücünü yansıtan simgesel bir obje hâline geldiğini ortaya koymaktadır. Her ne kadar Futuro, dünya genelinde popülerleşmiş bir ikon hâline gelse de doğduğu ülke olan Finlandiya'da hiçbir zaman geniş çapta benimsenmemiştir. Bunun başlıca nedenleri hem ekonomik hem de kültürel temelli olduğu değerlendirilebilir. 1970'lerde yaşanan enerji krizi ve küresel ekonomik durgunluk, üretim maliyetlerini arttırmıştır. Aynı zamanda Futuro'nun modüler ve mobil tasarım fikri, Finlandiya'nın yerleşik ve geleneksel ev anlayışıyla örtüşmemektedir. Bunun yanı sıra yazlık ev beklentilerini karşılamaktan da uzak kalan Futuro, mimari bir yapıdan, bir evden veya bir konuttan çok bir temsili objeye, bir arzu nesnesine dönüşmüştür. Bu dönüşümle birlikte, işlevselliğin ve hayal gücünün ötesinde bir fanteziye bürünerek idealize edilmiş bir yaşam biçiminin ifadesi hâline gelen Futuro'nun biçimi, Kalha'ya göre işlev yerine hayali takip etmektedir (Kalha, 2003:163-167).

Diğer yandan Futuro, prefabrikasyon ve plastik gibi modern malzemelerin kullanımıyla 20. yüzyıl ortası konut deneylerine de açık bir referans sunmaktadır. Eliptik formu ve dairesel planı, kullanıcılarına hem kesintisiz bir yaşam akışı hem de çevresine dair panoramik bir deneyim yaşatmıştır. Tatil evi işleviyle, orta-üst sınıfın ütopyik yaşam ideallerini yansıtan Case Study Houses gibi projelerle benzer biçimde konumlandırılabilir. Hatta bu evlerden birine sahip olan bir kişi Futuro'yu ikinci konut olarak edinme potansiyeline sahip olduğu yorumu yapılabilir. Aynı zamanda Futuro sunduğu mekânsal organizasyon ve donatılar sayesinde çocuksuz çiftler ya da bekar bireyler için alternatif bir yaşam alanı olarak da değerlendirilebilir. Futuro'nun hikâyesi, 1960'ların ortasındaki yüksek sanayi refahının uzaya dair büyük hayallerle iç içe geçtiği bir dönemle başlamakta ve 1970'lerin ortalarındaki petrol krizine kadar uzanmaktadır. Futuro teknolojik ilerleme ve uzayı kolonileştirme hayalleriyle şekillenen, yüksek beklentilerle dolu bir dönemin simgesi olarak kabul edilebilir. Bu dönem, sanayi toplumunun refahına duyulan inançla başlamış ancak zamanla bu inanç yerini hayal kırıklığına bırakmıştır. Möller'e göre plastikten bir ev fikri bile eleştirinin odağı haline gelmiştir. (Möller, 2005:12-13). Futuro House'un 1960'ların bir mimari denemesinin ötesinde estetik, ideolojik ve kültürel arzuların bir bileşkesi olduğu sonucuna ulaşılabilir. Bu çalışma, Futuro'nun mimarlık tarihindeki yerini teknik ve biçimsel yönleriyle birlikte tüketim kültürü, medya temsilleri, toplumsal fanteziler ve estetik kodlar bağlamında değerlendirmeyi amaçlamıştır. Yapı, modernizmin ideal ev arayışına alternatif bir öneri sunarken, aynı zamanda kapitalist toplumun bireysel yaşam biçimlerine dair arzularını da görünür kılmıştır. Bu nedenle Futuro House üretildiği dönemin yanı sıra mimarlığın çok katmanlı doğasını anlamak için de önemli bir inceleme alanı sunmaktadır. Günümüzde Dünya'nın çeşitli bölgelerinde terk edilmiş durumda olan ya da müze koleksiyonlarında ve çeşitli etkinliklerde sergilenen Futuro yapıları varlıklarını sürdürmektedir. Üretim sürecinin durmasıyla birlikte yapı, mimari bir ütopya olmaktan çıkarak müzelerde sergilenen bir tasarım ikonu hâline gelmiştir. Günümüzde çeşitli ülkelerde 64 adet Futuro House tespit edilmiştir, birçoğu terk edilmiş, bazıları ise koleksiyonluk nesnelere dönüşmüştür.

Futuro House'un mimarlık, medya temsili ve tüketim kültürü kesişiminde sunduğu çok katmanlı yapı, gelecek çalışmalar için zengin bir araştırma zemini sunmaktadır. Bu bağlamda özellikle, yapının farklı coğrafyalardaki yorumlanış biçimleri ve toplumsal bağlamla kurduğu ilişkiler üzerine yapılacak karşılaştırmalı analizler, Futuro House'un küresel ölçekte nasıl farklı anlamlarla yüklendiğini ortaya koyabilir. Finlandiya'daki sınırlı kabulü ile ABD'deki medyatik temsili arasında kurulacak bir bağlam karşılaştırması yapının mekânsal kabulünün ötesinde aynı zamanda kültürel kodların mimarlık üzerindeki belirleyiciliğini de tartışmaya açacağı öngörülmektedir.

Bununla birlikte, gelecekte yapılacak araştırmaların, retro-fütüristik estetikle şekillenen diğer deneysel konut projeleriyle Futuro House'u birlikte ele alması, dönemin geleceğe dair mimari tahayyüllerini daha geniş bir perspektiften analiz etmeye olanak sağlayacağı olasıdır. Özellikle Google mimarisi, Bubble Houses veya Space Age konseptiyle inşa edilmiş yapılarla yapılacak tipolojik ve

söylemsel karşılaştırmalar, mimarlığın dönemin ideolojik yapılarla nasıl iç içe geçtiğini daha derinlikli biçimde açığa çıkarabilir. Bunun yanı sıra Futuro House'un günümüzde sergilendiği müze ve koleksiyon ortamlarındaki yeniden temsiline odaklanmak, onun arzu nesnesi ve tasarım ikonu olarak nasıl güncellendiğini sorgulamak açısından anlamlı bir katkı sunabilir.

Kaynakça

- Alpkaya, G. ve Alpkaya, F. (2004). *20. Yüzyıl dünya ve Türkiye tarihi*. Tarih Vakfı Yayınları.
- Bachelard, G. (1969). *Poetics of space*. Grossman Publishers, Inc.
- Beerens, L. (2022). 'Futuro' – prototype 1968 after 50 years. *Docomomo*, (66), 60-66.
- Blakemore, E. (2016, January 14th). The UFO-like buildings are a Space Age tourist's dream. *Smithsonian Magazine*. <https://www.smithsonianmag.com/smart-news/these-ufo-buildings-are-space-age-tourists-dream-180957809/>
- Chang, Y. (2023). A study of the Space-Age aesthetics culture since 1950s in architecture and exhibition craftwork. *Acta Astronautica*, (211), 963-969.
- Colomina, B. (2016). Sosyal medya çağında özel ve kamu. J. Graham ve M. Wigley (Ed.), *2000+ Mimarlık teorisinin acil sorunları içinde* (s. 109-121). Janus Yayıncılık.
- Conrad, U. (1991). *20. Yüzyıl mimarisinde program ve manifestolar*. MAYA Matbaacılık Yayıncılık.
- Crary, J. (2013). *7/24 Geç kapitalizm ve uykuların sonu*. Metis Yayınları
- Debord, G. (1996). *Gösteri Toplumu*. (A. Ekmekçi, Çev.). Ayrıntı Yayınları. (Orijinal eserin basım tarihi 1967)
- Dyer, R. (1993). *The matter of images: Essays on representations*. Routledge
- Friedman, Y. (1975). *Toward a scientific architecture*. The MIT Press.
- Garcia, M. (2017, October 4th). &0 years ago, the Space age began. *Nasa*. <https://www.nasa.gov/history/60-years-ago-the-space-age-began/>
- Genzel, E. & Voight, P. (2005). *Kunststoffbauten: Teil I- die pioniere*. Bauhaus-Universität Wimar.
- Göktepe, C. ve Seydi, S. (2015). Soğuk savaş başlangıcında Türk dış politikası. *Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*, (72), 197-222.
- Home, M. & Taanila, M. (2003). From snowy slopes to the foot of minarets – the futuri's journey from Finnish ski cabin to international art icon. M. Home & M. Taanila (Ed.), *Futuro: Tomorrow's house from yesterday inside* (p.12-47). Desura. https://mikataanila.com/wp-content/uploads/2014/02/M%C3%B6ller_Film-Comment-May-June-2005.pdf
- Işık, V. (2015). Doğa, beden ve teknoloji kullanımına bağlı olarak sanatsal değişimlerin incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(53), 23-36. <https://doi.org/10.17755/esosder.77271>
- Jameson, F. (1991). *Postmodernism, or, the cultural logic of late capitalism*. Duke University Press
- Kalha, H. (2003). A house of III repture: figuring out the future. M. Home & M. Taanila (Ed.), *Futuro: Tomorrow's house from yesterday inside* (p.130-175). Desura.

- Kuitunen, M. (2010). *Futuro no. 001-documentation and evaluation of preservation needs* [Bachelor's Thesis, Metropolia] <https://www.theseus.fi/handle/10024/15865>
- Kumar, K. (1995). *Sanayi sonrası toplumdan post-modern topluma çağdaş dünyanın yeni kuramları*. Dost Kitabevi Yayınları.
- Möller, o. (2005, May-June). The strange time-warp explorations of Finnish filmmaker Mika Taanila. *Filmcomment*, 41(3), 12-13.
- Naisbitt, J. (1984). *Megatrends:ten new directions transforming our lives*. Warner Books.
- Novak, M. (2012, June 15th). Google: Architecture Of The Space Age. Smitsonian Magazine. <https://www.smithsonianmag.com/history/google-architecture-of-the-space-age-122837470/>
- Roberts, J. M. (1999). *Yirminci yüzyıl tarihi*. Dost Kitabevi Yayınları.
- Suuronen, M. (1983). *Ansio-ja työluettelo, casa Finlandia design by Matti Suuronen safa architect*. Self-Publisher.
- Toffler, A. (1981). *The third wave*. Bantam Books.
- Voight, P. (2022). The Futuro history, design and construction in Finland and the USA. *Docomomo*, (66), 40-49.
- Williams, R.J. (2013). *Sex and buildings: Modern architecture and the sexual revolution*. Reaktion Books.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı (Birden fazla yazar varsa)

Birden fazla yazarlı makalenin planlanma ve analiz aşamasında bütün yazarların katkı sağlaması beklenirken, yazım ve uygulama aşamasında katkı oranları farklılık gösterebilir. Yazar katkı oranı tüm yazarların toplamı %100 ü geçmeyecek şekilde **sorumlu yazar** tarafından belirlenir.

Katkı Oranı Dağılımı:

Birinci Yazar %50, İkinci Yazar %50, Toplamda %100.

Teşekkür

Bu çalışmaya, sorumlu yazarın 2019 yılında Dr. Öğr. Üyesi Umut Şumnu danışmanlığında yürüttüğü “*Evde Endüstri Devrimi: Makine Ev, Geleceğin Evi ve Akıllı Ev*” başlıklı yüksek lisans tezindeki bir örneğin geliştirilmesi ilham kaynağı olmuştur. Çalışma süresince yönlendirmeleri ve sürekli destekleri için Prof. Dr. Gözen Güner Aktaş’a ve Doç. Dr. Vildan Işık’a teşekkür ederiz.

Çatışma Beyanı

Makalenin herhangi bir aşamasında maddi veya manevi çıkar sağlanmamıştır.

Yayın Etiği Beyanı

Bu makalenin planlanmasından, uygulanmasına, verilerin toplanmasından verilerin analizine kadar olan tüm süreçte “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir. Bu araştırmanın yazım sürecinde bilimsel, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamıştır. Bu çalışma herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiştir.